

Charakteristika turistické oblasti Mariánská zahrada

Turistická oblast Mariánská zahrada se nachází v jihozápadní části okresu Jičín. Její rozlohu vymezuje na jihu katastr města Kopidlno a s ním spojených okolních obcí, na severu zasahuje do jičínské kotliny, kde se dotýká katastru města Jičína. Rozloha celého území činí zhruba 200 km². Ve směru jih-sever je nejlépe zřejmá charakteristická členitost krajiny Mariánské zahrady. Na jihu zasahuje do Středolabské tabule, odtud se terén výrazně zvedá a přechází do Jičínské pahorkatiny až k jejímu nejvyššímu území, kterým je zde Velišský hřbet se svými dvěma vrchy – krajinnými dominantami okolí, Veliš a Loreta - a za nimi terén opět rázně klesá do údolí Jičínské kotliny. Předěl Středolabské tabule a Jičínské kotliny je velmi výrazný na Libáňsku, naproti tomu na Kopidlensku, kde území formovala od severu přitékající Mrlina, je pozvolnější. Ve vyšších polohách se dochovaly původní listnaté a smíšené lesy. V oblasti se nachází řada významných krajinných prvků a přírodních památek, rovněž i místa výskytu vzácných rostlin a živočichů. Nejvýraznějšími toky jsou Cidlina, Mrlina a Bystřice.

Historie

Území Mariánské zahrady bylo osídleno již od 6. tisíciletí před naším letopočtem lidem prvních zemědělských kultur. Významné archeologické nálezy ze starší doby římské (1. stol. - 3. stol. n.l.) spadají především do jižní části, na Libáňsko. Významnou archeologickou památkou je rozsáhlé pravěké sídliště tzv. Češovské valy 6 km východně od Kopidlno. Začátek slovanského osídlení spadá do 8. století našeho letopočtu. Současná sídelní struktura území začala vznikat ve středověku.

V první polovině 17. století panství Veliš, Staré Hrady a Kopidlno získává rod Schliků, který zde žije dodnes. Za panování Františka Josefa Schlika (*1656, +1740) byla krajina schlikovských panství cílevědomě kultivována jako celek; ve velké míře byly zakládány kaple na významných lokalitách, stavěny kostely, vysazovány aleje orientované na krajinné dominanty, stavěna drobná sakrální architektura. Tehdy byly postaveny zámky Vokšice a Jičíněves, dva barokní špýchary ve Střevači a ve Vokšicích. Významný autorský podíl na mnoha stavbách tu měl francouzský architekt Jean Baptiste Mathey.

Barokní komponovaná krajina

V blízkosti proslulé Valdštejnovy komponované krajiny vznikla barokní krajinná kompozice vycházející z odlišných tvůrčích přístupů, než jaké používal valdštejnský urbanismus. Schlikovskou krajinu charakterizuje vznik nevelkých, avšak krystalicky čistých forem architektury a citlivé zohlednění přírodního prostředí. Ústředním bodem schlikovské krajinné kompozice je kaple Loreta postavená na vulkanickém suku Velišského hřbetu (přibližně 425 metrů nad mořem). Po nařízeném zboření hradu Veliše v druhé polovině 17. století přebrala Loreta zčásti význam nejdůležitější krajinné dominanty.

Schlikovské krajinářské dílo, byť bylo později pozapomenuto, představuje specifický kulturní fenomén, který vznikl v blízkosti města Jičína jako samostatný územně rozsáhlý plán, zcela nezávislý na existenci velkého města. Jeho výrazem je zduchovení zemědělsky užívané krajiny, umné propojení zemědělské krajiny, obcí a osad se sakrálními objekty v jejich okolí, ba i s lesním prostředím. Vzhledem k početnému zastoupení mariánského kultu u sakrálních objektů získala oblast na konci dvacátého století název Mariánská zahrada.

Pro oblast Mariánské zahrady je příznačná malá narušenost životního prostředí, četnost kulturních a přírodních památek. Jižní okraj území zasahuje do ptačí oblasti rybníků v Rožďalovické pánvi, severní leží v blízkosti turistického centra regionu Český ráj Prachovské skály. Díky odlišnému charakteru prostředí může Mariánská zahrada nabídnout jiné atraktivity pro návštěvníky Českého ráje a tím odlehčit této přetížené oblasti.

Dopravní spojení a cyklotrasy

Území Mariánské zahrady je směrem od Prahy autem dobře dostupné jak po dálnici D11 do Poděbrad, tak R10 do Mladé Boleslavi. Vnitřní vzdálenosti v turistické oblasti jsou malé, vhodné pro pěší a nenáročnou cyklistickou výlety.

Ve směru severo-jihním protíná území TO MZ mezinárodní cyklotrasa číslo 14 (Berlín-Praha), která spojuje Jičín s Dětenicemi přes Podhradí, Veliš, Vesec, Chyjice, Kostelec, Dolany, Keteň, Údrnice a Libáň. Je vyznačena v terénu i v mapách. Z Jičína do Sobotky vede územím MZ regionální trasa

4079; v terénu je identifikovatelná barevným značením mezi žlutými pruhy. Prochází Březinou a Ostružnem, vede pod kopcem s kaplí Svaté Anny a také přímo okolo kaple Svaté trojice, která je zcela skryta v lese.

V mapách se najdou další doporučené trasy pro cyklisty, které propojují některá města a obce TO MZ, nejsou však vyznačena v terénu. Vedou v zásadě po cestách nižších tříd. Zajímavý může být tzv. Jičínský okruh, 49 km dlouhý, který částečně kopíruje zmíněné trasy číslo 14 a 4079, ale navíc projíždí přes Jičíněves, Češov, Vršce, Bystřici, Střevač, Nadslav a Štidla.

NATURA 2000

Soustava Rožďalovických rybníků, ležících na pomezí Jičínska a Nymburska, tedy v Královéhradeckém i Středočeském kraji, zasahuje do jižní části území MZ. Rybníky Kojetín, Zrcadlo, Pílský, kromě toho, že patří mezi přírodní památky a významné krajinné prvky, byly v roce 2004 vyhlášeny nařízením vlády č.606 za jednu z Ptačích oblastí evropské soustavy NATURA 2000. Rybník Zrcadlo je nejvýznamnější ornitologickou lokalitou v okrese Jičín. Hnízdí tam vzácný a na své životní prostředí zvláště citlivý jeřáb popelavý.

Významné krajinné prvky

- ♦ Češovské valy – rozsáhlé prehistorické sídliště
- ♦ Hrubý háj – svah u Zelenecké Lhoty, bledule jarní
- ♦ Houser - kopec u Ohařic, západně od Svaté Anny
- ♦ Polesí Kamensko - Kopidlno
- ♦ Keteňský les – mezi Údrnicemi a Ketní (Jičíněves)
- ♦ Les Habrovník - u Ledkova , Kopidlno
- ♦ Obora u Sedliště - mezi Sedlištěm, Starými Hrady a Libání
- ♦ Les Perna a Nečaský rybník – u Nečase (Budčeves)
- ♦ Pílský rybník – mezi Brodkem (Dětenice) a Křešicemi (Libáň)
- ♦ Rybník Zrcadlo – Mlýnec (Kopidlno)

Přírodní památky

- ♦ Dubolka – čedičové skály u Ohařic (2 ha)
- ♦ Chyjická stráž (34 ha)
- ♦ Křížánky - mokřadní slatinná společenstva se vzácnými druhy rostlin u Zelenecké Lhoty (59 ha)
- ♦ Rybník Mordýř a břehy s okolím u Nadslavi (7 ha)
- ♦ Rybník Kojetín – Kopidlno (12 ha)
- ♦ Soustava Ostruženských rybníků s břehovými porosty (73 ha)
- ♦ Svatá Anna – čedičový vrch u Dolního Lochova
- ♦ Údolí potoka Bukovina - mezi Zeleneckou Lhotou a Sedlištěm
- ♦ Skalní vrch a strž Veliš – Podhradí
- ♦ Zámecká Sádka – na rybníku v zámeckém parku v Kopidlně

V několika lokalitách rostou výrazné solitéry nebo skupiny stromů, nejznámější je Libáňská borovička – 300 let starý solitér stojí v polích na bývalé cestě. Mezi Libání a Starými Hrady roste více významných a památných stromů.

Architektonické památky

- ♦ Zámky – Jičíněves, Kopidlno, Milčeves, Staré Hrady, Vokšice
- ♦ Kostely – sv. Jakuba v Kopidlně, Povýšení sv.kříže v Ostružně, Nanebevzetí Panny Marie v Bystřici, Slatinách a Kostelci, sv. Václava ve Veliši, sv. Šimona a Judy v Chyjicích, sv. Ducha v Libání a další
- ♦ Kaple – Loreta (Podhradí), sv. Anny (Dolní Lochovo), sv. Trojice (Ostružno), Anděla Strážce (úpatí Lorety), Božího hrobu (Drahoraz), sv. Jana Nepomuckého (Bukvice), sv. Marka (Cholenice)

Rozvoj turistické oblasti

O rozvoj turistické oblasti se stará svazek obcí Mariánská zahrada, který byl založen 21.7. 2004 čtrnácti obcemi, v současné době má 31 členských obcí.